

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3138/2022
04.05.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Никола Спајић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Новом Саду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2089/21 од 09.12.2021. године, у седници одржаној 04.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2089/21 од 09.12.2021. године, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Новом Саду П 19883/21 од 15.06.2021. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи накнади трошкове ревизијског поступка од 22.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 19883/21 од 15.06.2021. године, ставом првим изреке, одлучено је да се тужбени захтев усваја. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи исплати износ од 1.250.000,00 динара, са затезном каматом од пресуђења до исплате, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и патњу, за наружен лични и породични живот, за трпљену неизвесност, неодговарање државних органа, намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини њене кћерке, рођене ...1984. године у Новом Саду, због реакција и ставова надлежних органа, који су показали трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина њеног детета. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 73.000,00 динара, са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Апелациони суд у Новом Саду је, пресудом Гж 2089/21 од 09.12.2021. године, ставом првим изреке, усвојио жалбу тужене и пресуду Основног суда у Новом Саду П 19883/21 од 15.06.2021. године, преиначио тако што је одбио тужбени захтев тужиље којим је захтевала да се обавезе тужена да јој исплати износ од 1.250.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 26.08.2021. године, као дана пресуђења па до исплате и то: на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и

патњу за нарушен лични и породични живот услед неизвесности, неодговарања државних органа и намерног скривања и заташкавања чињеница које се односе на рођење и даљу судбину њене кћерке, рођене ...1984. године у Новом Саду; због реакција и ставова надлежних органа, који су показали незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина њеног детета, па је тужила обавезана да туженој накнади парничне трошкове у износу од 56.250,00 динара. Ставом другим изреке, обавезана је тужила да туженој на име накнаде трошкова жалбеног поступка исплати износ од 22.500,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је изјавила благовремену ревизију из свих законских разлога.

Врховни касациони суд је испитао правноснажну пресуду применом одредбе члана 408., у вези члана 403.став 2.тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а ревизијом тужиле не указује се на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачка 2. и 3. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је ...1984. године око 05,00 часова ујутру, у седмом месецу трудноће (термин је био најкасније до 10.04.1984. године), осетила нешто јаче покрете бебе у стомаку, па је, сумњајући да нешто није у реду, отишла на преглед у породилиште "Бетанија" у Новом Саду, где је стигла око 07,00 часова ујутру. По пријему у породилиште, уведена је у ординацију – пријемну амбуланту, где јој је лекар саопштио да беба коју носи није жива, у шта тужила није поверовала, јер је и тада осећала покрете бебе у стомаку. Лекар је потом тражио од тужиле да потпише документацију, односно образац са насловом "матичару насељеног места", што је она и учинила. Тај документ је у моменту потписивања био празан, а накнадно је попуњен куцаним текстом, тако што је унето да је дана ...1984. године, у 09,10 часова рођено мртво дете женског пола, а унети су и подаци мајке, овде тужиле и њеног тадашњег супруга. Тужила је потписала изјаву којом је дала сагласност да се над њом изврши потребан лекарски преглед, а потом је лекар приступио порођају који је, по оцени тужиле, нормално протекао. По завршетку порођаја, бабица је узела бебу и одмах отишла у другу просторију, у продужетку ординације, а лекар је тужили рекао да је родила девојчицу, тешку 1450 грама и дугачку 35 центиметара. Тужила је молила лекара да јој донесе бебу да је види, да је држи и однесе кући, међутим, лекар није удовољио њеној молби, већ је рекао да ће болница да сахрани дете. Приликом напуштања породилишта, тужили је дата отпусна листа заведена под бр. МБ бр. ... од ...1984. године, у којој је наведено да се отпушта кући без детета које је мртво рођено. На порођају а ни после порођаја, тужили није речено да ће бити рађена обдукција, а тужила тада није ни знала како треба да изгледа порођајна сала, јер јој је то био први порођај, па јој није било ни сумњиво што се породила у ординацији, заправо у пријемној амбуланти, нити је знала да постоји било каква процедура пре самог порођаја. Тужилин бивши супруга и тужила су одлазили у породилиште "Бетанија", тражили тело детета како би га сахранили, међутим, болница им тело није предала. Током 2018. године тужила је преко друштвене мреже "Facebook" сазнала за удружење родитеља несталих беба са којима је ступила у везу и добила инструкције којим службама да се обрати са захтевом за информације, након чега се обратила ГАК "Бетанија" и добила од болнице документацију у којој је установила извесне нелогичности. Наиме, процедура код мртворођене деце је таква

да породиља, након саопштења да је дете мртво рођено, потписује изјаву о смрти новорођенчета, оставља јој се могућност да види бебу, након чега потписује изјаву да је видела мртво рођенче или да одбија да га види. Овакве ситуације се догађају приликом прегледа у установи, када се не чују срчани тонови код детета, па се то саопшти породиљи пре порођаја, а у другим случајевима, саопштење о стању детета се даје након порођаја, када се то установи. У сваком случају, мртво рођена беба шаље се на обдукцију, без обзира на захтев родитеља, а након 14 дана се родитељи позивају да преузму налаз са обдукције, што треба да стоји у отпусној листи. Таква процедура је била примењивана у време када се тужиља порађала 1984. године. Након што обдукција буде завршена, родитељи се обавешавају о налазу обдукције, па у зависности од њихове одлуке, тело се или спаљује или га родитељи сахрањују. У периоду од ...01.1984. године до 31.12.1984. године није сахрањено, нити кремирано ни једно дете које је рођено ...1984. године под презименом "...", што је тада било презиме тужиље. Околност да тело бебе није показано тужиљи, те да приликом отпуста на отпусној листи не стоји податак о томе када ће налаз са обдукције да буде завршен и када родитељи могу да га преузму, код тужиље доводи у сумњу да је обдукција у конкретном случају вршена. Поред тога, у Изводу из матичне књиге рођених за тужиљино дете, које је наводно мртво рођено ...1984. године, наведено је време порођаја 00:00 часова уместо 09,10 часова, како то тужиља тврди и како је наведено у документацији која је пратила порођај и која је у том делу веродостојна. Даље, у исти извод унет је погрешан датум рођења тужиљиног бившег супруга, па је тако уместо ...1959. године унет датум ...1959. године, а такође је дат матични број мртворођеном детету који је касније прецртан. Тужиља је 18.01.2019. године поднела кривичну пријаву против НН лица, која је, решењем Вишег јавног тужилаштва у Новом Саду Ктн 2/19 од 24.01.2019. године, одбачена, јер је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења. Тужиљин бол траје 35 година, тако што она и даље сања своје дете, чак и загледа младе жене од око 35 година на улици, тражећи своје дете, тешко јој је, пати и никада није прихватила чињеницу да је њено прворођено дете умрло.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиље усвојио, налазећи да постоји пропуст тужене који се у конкретном случају, састоји у томе што тужиљи, као и другим грађанима у битно сличној правној ситуацији, није обезбеђен делотворни поступак у вези са правом на поштовање породичног живота, прописаним одредбом члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, па услед континуираног пропуста тужене да обезбеди правовремене и потпуне информације тужиљи о судбини њеног детета, тужиља трпи душевне болове, патњу, јер осећа да јој је дете живо, па је тужена дужна да јој накнади нематеријалну штету, на основу одредбе члана 154, 172. став 1. и 200. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду, тако што је тужбени захтев тужиље одбио, налазећи да она свој тужбени захтев није засновала на чињеницама и околностима пропуста из којих би произлазио неправилан и незаконит рад органа тужене, нити на постојању узрочно-последичне везе између тих радњи и настале штете у смислу одредбе члана 172. Закона о облигационим односима. По мишљењу другостепеног суда, уколико су у поступању медицинске установе, конкретно ГАК "Бетанија" или пак органа локалне самоуправе, постојале неправилности у раду и уколико је услед тих неправилности тужиља трпела штету, она је имала могућност да усмери тужбу против тих лица, имајући у виду да она имају парничну способност и да непосредно одговарају за штету која јој је евентуално причињена њиховим радом, односно радом њихових органа.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је преиначењем првостепене пресуде, погрешно применио материјално право, а тужилца на то основано у ревизији указује.

На основу одредбе члана 145. став 2. Устава Републике Србије, судске одлуке се заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона. Одредбом члана 16. став 2. Устава Републике Србије, прописано је да су опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују. Због тога се, од ратификације и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода непосредно примењују (Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Службени лист Србије и Црне Горе, међународни уговори" бр. 9/03, 5/05, 7/05 и ("Службени гласник РС" међународни уговори, бр. 12/2010), што значи да судови своју одлуку могу непосредно да заснују и на тој Конвенцији.

Одредбом члана 8. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, прописано је право на поштовање приватног и породичног живота, тако што свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

У конкретном случају, тужилца приликом боравка у болници ради порођаја, а након што је добила информацију да је њено дете преминуло, није добила никакве информације, нити документацију о узроку смрти бебе, налаз обдукције, нити јој је тело бебе предато да га сахрани, иако је она то захтевала. При том је утврђено да у периоду од ...1984. године (када се тужилца породила) до 31.12.1984. године, није сахрањено, нити кремирано ниједно дете које је рођено ...1984. године, под презименом "...", што је тада било презиме тужилце. Дакле, иако део документације постоји (историја порођаја и отпусница), због противречности у њеном садржају (дат је матични број мртво рођеном детету који је касније прецртан, погрешно је наведено време порођаја и погрешан датум рођења тужилциног тадашњег супруга), код тужилце постоји сумња о судбини њеног прворођеног детета, па је Република Србија била дужна да одговори на њен захтев и да јој пружи тражене информације, што она није учинила. Својим неделотворним понашањем, тужена је тужилци проузроковала штету, тако што јој је повређено право на поштовање породичног живота зајемчено одредбом члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер тужена није предузела адекватне мере које би довеле до разјашњења спорних околности у погледу судбине тужилциног детета, па тужилца има право на новчано обештећење. Тужилца се обраћала, како болничком особљу тако и надлежном органу тужене (подношењем кривичне пријаве), ради разјашњења околности везаних за наводну смрт њеног прворођеног детета, пошто јој није омогућено нити да га види нити да га сахрани, што је све код тужилце проузроковало оправдану сумњу у тачност податка о смрти њеног детета, па због незнања о судбини свог детета, она трпи душевне болове. Пошто тужена Република Србија има позитивну обавезу да омогући остваривање људских права гарантованих Уставом и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, коју је у овом случају занемарила тако што није адекватно одговорила на захтев тужилце да буде информисана о судбини свог детета, следи да је правилан закључак првостепеног суда да тужилца има право на накнаду нематеријалне штете на основу одредбе члана 200. Закона о облигационим односима, у износу који је тај суд правилно одмерио и признао тужилци.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима ревизијског поступка у ставу другом изреке, Врховни касациони суд је донео на основу одредбе члана 153. став 1, 154. и 165. став 2. Закона о парничном поступку. Тужилци су признати трошкови на име ангажовања пуномоћника, адвоката, за састав ревизије од 22.500,00 динара, применом важеће Адвокатске тарифе.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић